

Het structuurplan is een sterk verhaal

Philippe Van Wesenbeeck

DIENSTHOOFD DIENST STEDENBOUW EN
RUIMTELIJKE PLANNING – STAD GENT

Zonder strategische ruimtelijke beleidsvoering zal het Beleidsplan Ruimte niet meer dan een rapport blijven en zeker niet tot een sterk verhaal uitgroeien.

In zijn recentelijk gepubliceerde boek “Sterke verhalen – Hoe Nederland de planologie opnieuw uitvindt” stelt auteur Maarten Hajer: “Een sterk verhaal is meer dan een visie op de toekomst.” Sterke verhalen “hebben een organiserend vermogen, inspireren en structureren een planingsproces van visievorming tot uitvoering.” Ik durf onomwonden te stellen dat het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) een sterk verhaal is. Ook al dateert het gedachtegoed van het RSV uit de periode 1993 – 1997, toch geeft het RSV zonder twijfel ook vandaag nog een meer dan afdoend antwoord op de actuele maatschappelijke ontwikkelingen: “Vlaanderen open én stedelijk!”.

Duurzame ontwikkeling staat in het RSV voorop. Dat basisprincipe wordt concreet gemaakt doordat bij elke ruimte vraag telkens weer de ruimtelijke draagkracht moet worden afgewogen en doordat telkens weer naar de hoogste ruimtelijke kwaliteit moet worden gestreefd. Dat is toch nog altijd brandend actueel voor onze ruimtelijke planning op Vlaams, bovenlokaal of lokaal niveau? In het RSV wordt de toekomstige inrichting van de Vlaamse ruimte uitgetekend op basis van vier krachtige ruimtelijke principes.

Volgens het eerste principe moet de toename van het aantal huizen en ander extra ruimtebeslag maximaal worden geconcentreerd op locaties waar al voldoende interessante voorzieningen voorhanden zijn. Die concentratie speelt zich dus af in de stedelijke gebieden, de poorten en zelfs in de stedelijke netwerken. Een tweede uitgangspunt is dat het fysisch systeem het ordenend principe van ruimtelijke invulling moet zijn. Dat lijkt mij – zeker in het kader van klimaatverandering – redelijk voor de hand liggend. De poorten (de zeehavens, de internationale luchthaven Zaventem en de hogesnelheidsstations) zijn volgens het RSV de motoren van de Vlaamse ontwikkeling. Dit derde principe wordt bijna letterlijk overgenomen in het logistieke discours van “Vlaanderen In Actie”, het toekomstproject van de Vlaamse regering. Hetzelfde geldt voor het vierde principe van het RSV,

dat aan de hoofdinfrastructuur vooral een verbindende functie tussen de grotere concentraties van activiteiten toekent en die infrastructuur tot basis voor de locatie van activiteiten maakt. Met de almaar groeiende mobiliteit twijfelt nagenoeg niemand meer aan het nut van zo’n doorgedreven locatiebeleid.

STADVERNIUWING

Over het organiserend vermogen van het RSV kan geen twijfel bestaan: het Vlaamse planningssysteem wordt internationaal als erg modern beschouwd en werkt inspirerend voor andere landen en regio’s. De bestuurlijke organisatie van het ruimtelijk beleid verloopt vandaag – zeker op lokaal niveau en dan vooral in de steden – erg professioneel en leidt tot zichtbare resultaten op het terrein. Intussen zijn alle opleidingen voor stedenbouw en ruimtelijke planning opgewaardeerd tot het masterniveau en wordt hun integratie in een universitaire omgeving binnenkort een feit.

Dat het RSV inspirerend werkt, is merkbaar aan de groei en de vernieuwing van onze steden, de toenemende slagkracht van onze economische knooppunten en de groeiende aandacht voor bos- en natuurontwikkeling. De recente stadsvernieuwing en de talloze geslaagde stadsprojecten zijn conceptueel en inhoudelijk schatplichtig aan het gedachtegoed dat via het RSV in het lokaal ruimtelijk beleid is ingesijpeld. Dat een *ruimtelijk* inrichtingsplan bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen vandaag vanzelfsprekend is, is een ander rechtstreeks gevolg van het opstellen van het RSV. En zonder RSV zou het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) met veel minder overtuigingskracht de ruimtelijke krachtlijnen voor de verschillende wegencategorieën kunnen overbrengen. Soms doet het AWV dat zelfs op het normstellende af...

KOELE MINNAAR

Het koppelen van strategie aan uitvoering is nog zo’n vernieuwend kenmerk van het RSV. Vandaag is alvast het concept van strategische beleidsvoering bij de meeste besturen ingeburgerd – een aantal besturen handelt ook consequent naar die bestuurslogica. Maar ik stel vast dat in de loop der jaren vooral de Vlaamse overheid zelf een koele minnaar van strategische beleidsvoering is geworden – en dan vooral in het ruimtelijk beleid. Ten gevolge van de vele aanpassingen van het decreet Ruimtelijke Ordening en vooral door de introductie van de Vlaamse Codex kwamen “planning en uitvoering” op de helling te staan. De Vlaamse overheid is op ruimtelijk gebied vooral bezig met het treffen van ad hoc maatregelen. Daardoor verliest het strategisch plan dat het RSV toch is, zijn structurerend effect. Het RSV op zich boet niet aan strategische waarde in, het ontbreekt de Vlaamse overheid evenwel aan politieke moed (of is het een kwestie van onwil?) om een strategisch ruimtelijk beleid te voeren met het RSV als inhoudelijk kader. Dat is bizar, aangezien dagelijks handelen vanuit een langetermijnvisie, uitvoering geven aan strategische opties in het licht van structu-

In het kader van het opstellen van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen gaf Maarten Hajer op uitnodiging van de Afdeling Ruimtelijke Planning (RWO) op 7 april ll. een lezing in de Koninklijke Vlaamse Schouwburg in Brussel. Dit opiniestuk is de neerslag van de commentaar van Philippe Van Wesenbeeck op die lezing. De presentatie van Hajer staat op www.ruimtelijkeordering.be.

Maarten Hajer, Susan van 't Klooster en Jantine Grijzen
Sterke Verhalen.
Hoe Nederland de planologie opnieuw uitvindt. Deel 3 van de reeks Design and Politics.
Uitgeverij 010 | Rotterdam 2010 | 320 blz | € 29,50.

rele ruimtelijke veranderingen, en voldoende en effectief communiceren met alle betrokken partners en actoren toch belangrijke kenmerken zouden moeten zijn van het door Vlaanderen voorgestane “goed bestuur”?

Met een open geest het RSV lezen en het gedachtegoed van het RSV assimileren, kan zeker inspirerend werken bij het opstellen van het Beleidsplan Ruimte. Het conceptueel kader van het RSV is nog altijd voldoende consistent en krachtig om ruimtelijke antwoorden te kunnen bieden op de uitdagingen van duurzaamheid, klimaatverandering of de omschakeling van een olie-economie naar een op hernieuwbare energie gesteunde economie. Aan de inhoudelijke fundamenten van het RSV moet dus niet worden geraakt. Wel zouden de terminologie, de vormgeving, de prioriteiten en de opbouw van dit strategisch document moeten worden geactualiseerd. En er is vooral behoefte aan een meer strategische ruimtelijke beleidsvoering door de Vlaamse overheid. Dat is essentieel. Zonder strategische ruimtelijke beleidsvoering zal het Beleidsplan Ruimte niet meer dan een rapport blijven en zeker niet tot een sterk verhaal uitgroeien.